

Innehåll

Reflektion <i>Lars-Erik Liljelund</i>	5	Ljungheden – ett land i lågor <i>Kelvin Ekeland</i>	121
Förord <i>Urban Emanuelsson</i>	6	Alvar och ölandstok <i>Kelvin Ekeland</i>	125
		Skohö <i>Kelvin Ekeland & Katarina Ågren</i>	127

MÄNNISKAN I VÄXTRIKET

<i>Kelvin Ekeland</i>	11	ÄNGAR OCH HAGAR	
		<i>Urban Emanuelsson</i>	139
		Såväl sommarbete som vinterfoderinsamling var nödvändiga för att kunna hålla boskap. Utbytet blev livsmedel, skinn och ull men framför allt den nödvändiga gödseln till åkrarna.	

KÄLLOR TILL FOLKLIG VÄXTKUNSKAP

<i>Ingvar Svanberg</i>	23	Helgade träd och heliga lundar <i>Kelvin Ekeland</i>	149
		Bärande träd <i>Per Eliasson</i>	151
		Fruktodling i äng och allé <i>Ailan Gunnarsson</i>	163
		Bastrepillverkning <i>Niis-Arvid Bringéus</i>	170
		Suptallar och vägträd <i>Gunnar Brusewitz</i>	176

ÅRETS GÅNG OCH NATURENS KALENDER

<i>Kelvin Ekeland</i>	35	ÅKRAR OCH VALLAR	
		<i>Roger Engelmark & Karin Viklund</i>	199
		När människan lärde sig att odla olika grödor på åkern kunde fler personer leva på samma yta. Genom lagring av spannmål kunde man också få jämnare tillgång på mat över året..	
Ålskade sippor <i>Kelvin Ekeland</i>	47	Halm för många ändamål <i>Niis-Arvid Bringéus</i>	212
Höskördens härolder <i>Kelvin Ekeland</i>	53	Socketindustrins framväxt <i>Jan Kuuse</i>	215
		Ogräs – gissel och resurs <i>Håkan Fogelfors</i>	225

SKOGAR OCH UTMARKER

<i>Kelvin Ekeland</i>	59	NATURENS SKAFFERI	
		<i>Christina Fjellström</i>	241
		Särskilt barn, vallhjon och fåbodkvinor åt och samlade av de årliga vilda växter som de träffade på under sina sysslor. Sådana traditioner gav en välkommen variation i kosten.	
John Bauers sagoskog <i>Kelvin Ekeland</i>	71	Paddehattars betydelse som föda	
Huggarnas tysta kunskaper <i>Ella Johansson</i>	75	<i>Bengt af Klintberg</i>	263
Träslag och virke <i>Kelvin Ekeland</i>	78	Dagens matsvampar	
Lövvirkets användning <i>Kelvin Ekeland</i>	80	<i>Anders Dahlberg & Håkan Tunön</i>	266
Svedjebruk – en tidig eldkultur <i>Kelvin Ekeland</i>	90	Fjällkvannen i samisk tradition	
Pottaskebränning <i>Lars Östlund</i>	97	<i>Phebe Fjellström</i>	273
Korgmakeri <i>Jonas Hasselrot</i>	100	Kaffesurrogat <i>Håkan Tunön</i>	279
Samisk rotslöjd <i>Titti Bergman</i>	104	Brännvinskryddning	
Bark och kvistar som djurfoder <i>Håkan Slotte</i>	105	<i>Håkan Tunön & Cecilia Wånge</i>	282
Fåbodarnas blomsterspråk <i>Kelvin Ekeland</i>	108	Barken – mer än nödföda <i>Mats Niklasson</i>	286
Tätörter, finns de? <i>Börge Pettersson</i>	116	Vilda växter för överlevnad <i>Stefan Källman</i>	289

TRÄDGÅRDAR

<i>Maria Flinck</i>	291		
		En mängd växter odlades i hemmets närhet för att användas "till gagn och lyst". Först kom kålgårdarna med sina nyttoväxter senare de flårdfulla prydnadsväxterna.	
Det inhägnade rummet <i>Else-Marie Strese</i>	301		
Klostren och trädgårdarna <i>Clas Tollin</i>	304		
Medeltida grönsaksodling <i>Clas Tollin</i>	306		
Agave – en växt med hög status		<i>Karin Martinsson</i>	310
		Våra svenska bärbuskar <i>Inger Hjalmarsson</i>	325
		Magmedicin och brödkryddor <i>Håkan Tunön</i>	332
Stadens folkliga trädgårdskultur		<i>Magnus Bergquist</i>	346

VÄXTERNA I FOLKTRON

<i>Jan Gustafson</i>	349		
		Kan växterna avslöja framtiden? Många människor har trott att naturen kunde ge anvisning om tillkommande partner, sjukdomsbot eller kommande års skördeutfall.	
Afrodisiaka och erotik <i>Håkan Tunön</i>	371		
Blomsterspråket <i>Gunnar Broberg</i>	378		
Divinations- och orakelväxter		<i>Ritwa Herjulfsson</i>	384
Dar alvorna dansar		<i>Börge Pettersson & Ingvar Svanberg</i>	388
Landskapsblommorna <i>Ingvar Backéus</i>	394		

MEDICINALVÄXTER

<i>Håkan Tunön</i>	395		
		Bruket av botemedel från växtriket finns beskrivet sedan tusentals år och fortfarande spelar växter en viktig roll vid framställning av moderna mediciner.	
Första hjälpen på fönsterbrädet		<i>Karin Martinsson</i>	435
Att bränna tunder <i>Håkan Tunön</i>	441		
Giftiga växter <i>Håkan Tunön</i>	454		

FRAMTIDENS VÄXTER

<i>Lars Björk & Håkan Tunön</i>	471		
		I framtiden kommer växterna troligen att spela en allt större roll som producenter av energi samt leverantörer av substanser för bioteknik, plastindustri, vaccintillverkning och mycket annat.	

VÄXTMONOGRAFIER

Ag	134	Gråbo	428
Al (klibbal, gråal)	174	Gul fetknopp	433
Allåkerbär	328	Gullkrage	240
Alm	167	Gullviva	51
Alruna	407	Gulmåra	370
Ask	166	Harsyra	370
Asp	173	Hassel	158
Avenbok	172	Havtorn	260
Backtimjan	332	Hjortron	255
Baggsöta	413	Hjorts vamp	373
Bandtång	138	Hjorttryffel	373
Benved	186	Hjärtstilla	427
Besksöta	427	Humle	313
Bingel	458	Humleblomster	373
Björk (glasbjörk, vartbjörk)	94	Humlesuga	448
Björkticka	96	Hundkäx	196
Björnmossa	89	Hundrova	458
Blodrot	418	Hundtunga	337
Blåbär	248	Husmossa	88
Blåhallon	259	Hyacint	343
Blåklint	239	Häg	162
Blåsuga	194	Hasselbrodd	375
Bockrot	449	Hästhov	46
Bok	99	Häckvaster	360
Bolmört	455	Hönsbär	452
Bondböna	224	Idegran	182
Bosyska	423	Islandslav	445
Bovete	223	Johannesört	362
Brakved	417	Jolster	183
Brudbröd	192	Jordgubbar	262
Brännässla	269	Kabbleka	50
Brödkorgsvamp	390	Kamomill	410
Cikorä	280	Kardborre	191
Daggkäpa	368	Kattfot	376
Dofitticka	375	Kattmynta	411
Dvärgbjörk	369	Kattostar	444
Därrepe	238	Kejsarkrona	342
Ek	153	Klätt	235
En	178	Knappsäv	136
Fjällsippa	422	Knölsyska	195
Fjällsyra	277	Knölvial	223
Flyghavre	231	Kransborre	451
Fläder	365	Kräkbär	131
Fnoskticka	443	Kungsljus	446
Fällmossa	88	Kungsängslilja	344
Fönsterlav	87	Kvickrot	232
Getapel	183	Källmossa	132
Gran	82	Kärleksört	16
Groblad	438	Kärrsilja	414
		Körsbär	323

Lavendel	381	Ormbär	459	Skavräken	120	Tobak	219
Libbsticka	335	Ormrot	278	Skelört	469	Torskstav	439
Liljekonvalj	383	Oxel	160	Skogsbingel	458	Torta	272
Lind	169	Paddfot	281	Skogslök	271	Tranbär	260
Lingon	251	Pestskräp	447	Skogstry	184	Trollsmör	391
Linnea	431	Pingstlilja	340	Skvattram	430	Träjon	420
Lomme	236	Pion	312	Skyfallsalg	390	Tulpan	338
Lummer	421	Plommon	322	Skägglav	86	Tätört	119
Lungrot	449	Pors	285	Slån	185	Ulltistel	130
Läsbräken	366	Potatis	209	Smultron	262	Varglav	465
Läkmalva	444	Prästkrage	387	Snärjor	238	Vass	137
Lökar	334	Påsklilja	340	Snödrotte	342	Vattenklöver	411
Lönn	168	Päron	320	Snöklocka	342	Vitlök	333
Malört	336	Rabarber	316	Spikklubba	407	Vitmossa	132
Manlav	86	Rallarros	193	Spätistel	368	Vitmåra	198
Mannagräs	270	Renfana	423	Stensöta	420	Vårbrodd	375
Maskros	189	Renlavar	87	Stormhatt	462	Vätarv	234
Mistel	58	Revormstörel	468	Strandkål	272	Vänderot	364
Mjöldryga	210	Riddarsporre	460	Styvorsviol	432	Åbrodd	336
Mjöke	193	Rcs	379	Svinmålla	197	Åkerbär	258
Mjölon	425	Rosenrot	281	Svinrot	187	Åkerfräken	229
Murgröna	392	Ryl	434	Syren	303	Ålandsrot	338
Myrtilja	366	Ryssgubbe	237	Sälg	45	Äggsvamp	438
Myskgräs	375	Råglosta	230	Sältingar	197	Älggräs	376
Myskmadra	377	Rågvallmo	233	Säv	135	Ältranunkel	469
Mästerrot	415	Röd flugsvamp	461	Taklök	360	Ängskovall	195
Nordlig anisticka	375	Röksvamp	438	Takmossa	89	Ängssyra	277
Nypon	261	Röllika	409	Tall	84	Ängsull	129
Näckmossa	133	Rönn	161	Tallört	450	Äpple	318
Odon	367	Safsa	434	Tibast	464	Ärt	329
Olvon	52	Silesår	118	Timjan	332	Ögonpyrola	450

Noter	483
Källor och litteratur	501
Register över växter	518
Bildkällor	536
Medverkande författare	539

KORTA BIOGRAFIER

Israel Ruong	39
Rutger Sernander	148
Mårten Sjöbeck	209
Ernst Manker	276
Peter Jonas Bergius	317
Gunnar Olof Hyltén-Cavallius	351
Henrik Viktor Rosendahl	463
Carl-Gustaf Santesson	467

FÖRKORTNINGAR

Växtmonografierna är signerade med respektive författares initialer. Dessa förklaras på sidan 539. För att spara textutrymme har nedanstående förkortningar för landskap och lappmarker använts vid lokalangivelser för växtnamn och (i noterna) för uppteckningar.

Sk	Skåne	Nrk	Närke	Hrj	Härjedalen
Bl	Blekinge	Srm	Södermanland	Jmt	Jämtland
Öl	Öland	Vrm	Värmland	Vb	Västerbotten
Gtl	Gotland	Vsm	Västmanland	Nb	Norrbottnen
Sm	Småland	Upl	Uppland	Lpl	Lappland
Hl	Halland	Dlr	Dalarna	ÅsL	Åsele lappmark
Bh	Bohuslän	Gstr	Gästrikland	LyL	Lycksele lappmark
Dls	Dalsland	Hls	Hälsingland	PL	Pite lappmark
Vg	Västergötland	Mpd	Medelpad	LL	Lule lappmark
Ög	Östergötland	Ång	Ångermanland	TL	Torne lappmark